

Müslüman Çocuk Yapmaya Karar Vermez, Çocuk Kek Değildir

Anne-babaya öf bile dememek aslına bakılırsa İslam'ın temelinden sayılabilecek bir prensibi. Ama yaşananlara baktığımızda aile içinde sorunlar çıkabiliyor, gelin-damat olarak aileye katılanlar arasında problemler görülebiliyor ve nihayetinde ayrılıklara kadar varan sorunlardan söz edilebiliyor. Bir tarafta Kur'an'ın net çağrısı (öf bile dememek) var diğer tarafta ise Müslümanlar olarak böylesi sorunlar yaşıyoruz.

Hem kaynakları itibariyle bakıp hem de işin içinden çıkmaya odaklı bir çözümle aile saadetini yakalamak nasıl mümkün olabilir?

Anne-baba ve çocuklar üçgeni içinde 'aradığını bulamama' sorunu yaşandığı belli bir şey. Bunun birçok sebebi zikredilebilir ancak negatif açıdan iki sorundan özellikle söz edilmelidir. Birincisi bizim Batı'dan sadece araba almadığımız, arabaya binme ahlakını da ithal ettiğimizdir. Baba binmeden arabaya binilmeyeceği, her evladın babasının koruma görevlisi gibi hareket edip babasının kapısını kapattıktan sonra kendisinin bineceği şuuru Batı'dan almamışız.

Devlet herkesi hümanizm çerçevesinde eşit kabul ederek çocuğa da babasına verdiği gibi nüfus cüzdanı verdiğinden, evladın babası karşısında bir kapıcı, annesi karşısında paspas mesabesinde olduğu unutuluyor. Peygamber aleyhisselama gelen biri babasının onun malını gelişigüzel harcadığını şikâyet ediyor. Dikkate şayan bir ayrıntıdır ki Efendimiz aleyhisselam, "yanlış yerlere mi harcıyor, nerelere gidiyor para..." türünden bir detayı sormadan o adama şöyle söyleyerek konuyu kapatıyor: "Sen de malın da babanınsın."

Evet, sonuçta burada bir mecazî ifadenin payından söz edilebilir ama yeri gelir, paspas olma seviyesi de buna dâhil edilebilir. Pratikte yaşanana baktığımızda da yaşlandığında herkesin kendi oğlunu paspas gibi karşısında görmek istediğini ama o isteyenin gençliğinde babasına paspas olmaya yanaşmadığını görürüz.

Vurgulamaya çalıştığımız üzere konunun esas sıkıntılı yönü Batı'dan aldığımız ahlakın insanın bünyesine yerleştirdiği 'ben' bakışıdır. Böylece babası ve annesi sağken kendisinin adeta yok hükmünde olduğu prensibi yerine ebeveyninin de tıpkı kendisi gibi ve en fazla o kadar eşit olabilen birey seviyesinde bulunduğu düşünülmüştür. Batı'nın teknolojisini almalydık, alabildiğimiz kadar aldık; ama çirkef ahlakını almamalydık. İnsanı ilahlaştıran hümanist hisler aramıza girememeliydi. Toplumdaki aşiretçi, kabileci, sömürgeci anlayışları mesela ağabeyin diğer kardeşlerin mirasına el koyması gibi uygulamaları dinimiz zaten törpüler, tamir ederdi. Adı Müslüman, uygulaması Müslüman olmayan bazı kimselerin hataları yüzünden Batı'nın, herkesin kendi kendinin ilahı olarak yaşadığı anlayışının içimize sızması mümkün hâle geldi.

Otuz gün üzerine maaş alan, yirmi beş yıl üzerine emekli olup ikramiyeye kavuşan insan buna benzer şekilde, hayatındaki her şeyle ilgili sonuçların dünyadayken elde edilmesi beklentisini kendinde yerleştirmiştir. Hâlbuki mümin, çalışmaları ve emekleri için dünyada hiçbir sonuç ele geçireme bile ahirette bunları kat be kat telafi edeceği hakikatine iman edip bununla motivasyon sağlayandır. Her şeyin Allah'ın terazisinde tartılıyor olması dünyaya karşı bu bakışı gerektirir.

Babalar çocuklarının semeresini dünyadayken alıp fakülteyi bitirdikten sonra iyi bir meslek sahibi olması, o arada kendisinin de daire satın almış olacağı, hastaneye gideceği zamanlar ise çocuğunun arabasını kullanabileceği türünden kısır hayallere girmiş, hesabı kitabı daha dünyadayken bitirmeyi

seçmişlerdir. Evlat da bakışı böyle olan babaya, aynı düzeyde benzer bir gözle bakmış ve onlara itaatten dünyada elde edebileceği hiçbir şey bulunmadığını hesaplamıştır.

Hâlbuki anneye itaat edip karşılığını cennetten almaktır esas olan.

Ortaya müthiş bir kültür farkı çıkmış oluyor hocam.

Bu belki kültür farkı ile de özetlenebilecek bir şey değil, arada yerle gök arası kadar farklılık var. Zira böyle bir bakış sahiplenildiğinde, zengin baba önünde el pençe divan durulan ama asgarî ücretle geçinen baba adeta şanssızlık olarak görülen konuma getiriliveriyor. Yaşadığımız, Allah'tan bekleyenlerle Allah'ın kullarından bekleyenler arasındaki çelişkidir. Varlığı hissedilmeyen hastalık gibi olan bu illetin ortaya çıkması için çocuğun evlendirileceği dönemde veya kardeşlerden biri özürlü olduğu için ona ayrıcalıklı davranılması ya da babanın her zaman verdiği harçlığı bir neden ötürü kısması gibi dalgalı, gerilimli durumlar gerekiyor.

Bana göre çarpıcı bir örnek ise aile ortamında yaşanması gayet muhtemel anne-baba arasındaki ihtilaflarda evlatlardan birinin anne, diğerinin baba tarafını tutmasıdır. Fırtına burada kopar. Hâlbuki anne ve baba birbirinin katili bile olsalar evlat için annelik ile babalık farklı gözle bakılacak konuma gelmez. Bunlar arasındaki haklılık/haksızlık da bakışı değiştirmez, evladın hakem rolüne bürünmesi imkânsızdır. Evlat herhangi bir durum için "annem/babam haklı" dediğinde esasen evlatlığını kendi kendine kaybetmiş olur. Evlat, annesi ile babasının karşısında oturup haklı ya da haksız belirleyeceği bir tiyatro oynamaya yeltenemez. Çocuğun kendinde böyle bir cüret görmesi büyük fırtınadır.

Gerilimin evlatlara hissettirilmesi de ebeveynin hatasıdır elbette, orası ayrı konu.

Annesi ile babası problemler yaşayan bir çocuğun ailedaki huzur için olgun ve yetişmiş biri olarak inisiyatif almak istemesi mümkün değil mi? Bu evlat ne yapabilir?

Tabii ki bir şeyler yapabilir. İki metal birbirini ezmesin diye gres yağı sürüldüğü gibi anne ve baba da birbirini ezmesinler diye ikisi arasında gres yağı vazifesi görebilir. Arada tampon olup herkese mavi boncuk dağıtır. Ama anneyi tutup babayı, babayı tutup anneyi hırpalamayacaktır. Evladın dışında herkes aile kavgasına hakem olarak bir tarafı haksız bulabilir ancak evlattan savcı veya hâkim olmaz. Onun böyle bir yetkisi yoktur, bu yönetilenin yöneticiye emir vermesi olurdu. Yöneticinin zulmü anca başka bir yöneticiye şikâyet edilebilir.

Anne-babanın insanın bakışındaki ayrıcalıklı yeri konusuna yeniden dönecek olursak, ebeveynimizi değerlendirirken tıpkı Allah'ın neden melekleri yarattığı yahut cinleri yaratıp bizi onlarla imtihan ettiği türünden şikâyetler düşünmediğimiz gibi "beni niye böyle bir anne-babanın evladı olarak yarattığı" türünden düşünceleri de zihnimize getirmememiz lazımdır. İnsanın anası, insanın anasıdır; bin sene daha ömrü olsa bu değişmez. Değişmeyeceğine göre de insanın bir noktada, hangi vasıflara sahip olduğu önemsiz kalmak pahasına da babasını sahiplenmesi şarttır. Madem anlayışı ve yanlış bulacak kapasitesi vardır, insan kendi anne-babasını gördüğü hataları kendinde tekrarlamamak dirayetini göstermelidir ki meseleye en fazla bu kadar müdahale edebilir.

İnsanın anne-babasının da dünyadaki diğer bütün şartlar gibi bir imtihan vesilesi olduğu, sevap vesilelerinin en iyilerindedir. Kötü huylu bir babaya gösterilecek böyle tavır hem evladın babasını kaybetmemesini hem de hadiseden sevap devşirmesini sağlar. Çünkü nihayetinde babasını değiştirecek değildir.

En basitinden şu misal verilebilir: Hiçbir baba, sırf çocuğu söylüyor diye sigarayı bırakmaz. Hatta sigarayı bırakmasını söyleyen çocuğuna b' tokat patlatıp efkârdan yine sigara yakacak babalar da büyük ihtimalle vardır. Ama evladın sabrının babayı dize getireceğini söylemek pekâlâ mümkündür.

Baba, kendisinin sürekli sigara çen ya da küfürlü konuşan karakterini ısrarla görmesine rağmen bunlara bulaşmama dirayetini ve sabrını sergileyen evladının aslında ona gizli şekilde nasihat etmekte olduğunu anlarsa hâlimden utanabilir. Milletin içinde “baba sen sigara içiyorsun diye ben mahcup oluyorum, içme artık” denmesinden, çocuğundan nasihat dinlemekten kolay kolay hiçbir baba etkilenmez.

Her şeyin temellendiği anlayış noktası şudur: Rabbimiz bize imtihan edildiğimiz vesilelerle sevap yazmaktadır. Kâfirlerden bir işkence görürsek bundan sevap kazanırız, sadaka verdiğimizde sevap kazanırız. Bununla aynı şekilde, zalim anne-baba yüzünden hayatında sıkıntılar yaşamasına rağmen onlar karşısında edebini bozmamaya da sevap yazılmaktadır. İnsanın “babaya tahammül” etmesi hep felçli zamanlarında olacak değildir ya! Felçli olunca zaten tahammül edilir ama felçli olmadığı hâlde ağzı bozuk, kötü ahlaklı tavırlarına sabretmek de babaya tahammülün, karşısında edepsizliğe düşmemenin bir yansımasıdır. Mümin ahlakı burada devreye girer. Öbür türlü, herkes hakkını dünyada kullanırsa ferdiyetçi anlayışlar hükümran olur. Mümin evlat illa ki anne-babasına katlanacak, müşrik bile olsalar edebini bozmayacak ve duruşunun karşılığını Allah’tan bekleyecektir.

Hanımı/kocasını ile mutlu olmasını yirmi senedir engelleyip hayatını zehir eden bir anneye tahammül ederek hem eşine zulmetmeyip hem annesini tartaklamadan idare sanatı geliştiren insanı, sadaka verenleri veya Filistin’de direnenleri mükâfatlandırın Allah ödüllendirecektir. Zira Allah, sıkıntılara katlananları ödüllendireceğini vaat eden aynı Allah’tır. Sevap bulmamız için illa Filistin’de Yahudi’den şamar yememiz gerekmez.

Öyle zor bir şeyden bahsediyorsunuz ki hocam... Belki Filistin’de tavır koymak böyle bir durumda koymaktan daha kolaydır.

O zaman sevabı da ona göre belirlenir. Sevaplar sadece Filistin’de Yahudi’ye direnen Müslümanlar’a dağıtılmıyor. Buradaki Müslümanlar’ın evleri de adeta Filistin’e dönmüştür. Müslüman gençler anne-babasını bayramdan bayrama ‘ihmal etmediğini’ söyleyebiliyorlar.

Diğer yandan ailenin bütün fertlerinin bir aile ortamında buluştuğunu hesaba katarsak, herkesin birbirine karşı sabır, tahammül, katlanma gibi duygularla mı yaklaşması gerekiyor yoksa bundan farklı profil çıkarılabilir mi? Zaman evlat formatını bozduğu gibi anne-baba formatını da bozabiliyor. Arada nasıl bir ilişki olacak, bu formül çerçevesindeki evlat eğitiminde? Bizden kaynaklanan birtakım problemler söz konusu olabilir mi?

Anne-babaların genellikle en büyük handikabı, Kur’an-ı Kerim ve Resûlullah aleyhisselamın onlara tanıdığı üstün konumun onların elinde sömürüye dönüşmesi gibi bir afet senaryosudur. Anne-baba, evladına “Allah öf bile dememeni buyurdu” yaklaşımının yerine getirilmesi yönünden bakmakla yetinirse hata eder ki o hata şudur: Allah bu ‘öf bile dememe’ konumunu anne-babaya bedelsiz mi vermiştir ki hesapsız kitapsız kullanılabilsin. Annelik-babalık nimeti hesapsız bir ihsan değildir.

Anne-baba kendine yontarken kıyamet gününde çocuğundan kaçacak delik arayabileceği konuma düşme ihtimalini asla göz ardı etmemelidir. Kur’an-ı Kerim, annenin doğurduğu çocuğundan kaçacağını buyurmaktadır. Niye kaçsın ki? Bunu düşünmek gerekmez mi? Düşülen bir numaralı tuzak, anne-babanın kendini, elindeki olağanüstü yetkilerin seçim zamanı gelince hesabının sorulmayacağı zannetmek gafletine düşen politikacı düzeyine indirmesidir. Hâlbuki yumurtlamayan tavuğu kimse bedavadan beslemez. Anne-baba olmak evvela had bilmektir.

Bir anne-baba, önünde paspas olmaya hazır evladının üzerine basılmayacak bir paspas olduğunun şuurunu taşımalıdır. Bu şuurdaki anne-baba evladını kendine daha çok bağlar. Mesela Anadolu’nun yaygın yanlışlarından biri de ilk çocuğun daima şamar oğlanına çevrilmesidir, en küçük olan da hep

kollarını. Çocuk şayet Allah korkusu taşıyor ve ecrini ahirette Rabbinden bekliyorsa bunu hissettirmiyordur; öbür türlü o da silasını koparıp kendi başına bir hayat yaşar. Böylece anne-baba, çocuğu cehenneme doğru itmiş olur. Hâlbuki bir çocuk iyilik gösterdikçe anne-babanın da şefkati artırması lazımdır.

Altı çocuklu bir ailenin hakemliğini yapmıştım. Namazlı niyazlı, takva bir çocuk tam manasıyla şamar oğlanına çevrilmiş. Üstelik kendisinin de gelinleri olmasına rağmen onların önünde küçük çocuk muamelesi görüp hor davranılıyor. Ailenin diğer çocuğu ise eve uğramadığı hâlde bağra basılıp kucaklanıyor. Manzarayı dinledikten sonra sadece anne-babanın olduğu bir ortamda söze başlayıp onlara, cami duvarlarında Ömer radiyallahu anhin adının neden asıldığını hiç düşünüp düşünmediklerini, adalet denen şeyden haberlerinin olup olmadığını sordum. Çocuğa sırf namazlı diye mi bu kadar eziyet etme hakkını kendilerinde buluyorlardı?

Verdikleri cevap asıl afetin nerede konumlandığını iyi gösterir cinstendi: “Aralarında bi’ o korkuyor Allah’tan.” Demek emre amade bulduklarını yolmak için hazır bekliyorlarmış.

Anneler-babaların kendilerini sınırlı ve sorumlu bir mevkide görmeleri gerektiğini vurguladığımız ilk maddenin ardından ikinci husus, Allah Teâlâ’nın nimet ile imtihan arasında bir dengeyle kullarını muhatap ettiği. Allah’tan kula gelen şeyler toplam on ise bunun beşi nimet, beşi musibettir. Bazen Allah sekiz nimet, iki musibet verir ancak hesabı denge üzerinden sorar. Dolayısıyla verdiği fazladan üç nimet de aslında imtihandır. Başka bir kuluna dokuz musibet, bir nimet verir. Kul bunu anlar veya anlamaz.

Çocuğu sakat da doğsa çirkin veya yaramaz da olsa anne-baba, onu Rabbinin emaneti ve kendini de emanetçi kabul ettiğinde dengede ve ölçülü durur. Kendini bir tür yaratıcı konumuna getiren anlayıştan pay alırsa zihni, bu onun helakini hazırlamaktan başka işe yaramaz.

Ancak yanlışlar silsilesinin başladığı yeri çiftin oturup “çocuk yapmaya” karar verdikleri an olarak niteleseک hatalı olmaz. Sanki kek yapıyorlar! Müslüman edebinde “çocuk yapmaya karar vermek” ya da “daha fazla çocuk yapmamaya karar vermek” gibi haddini bilmezlikler olamaz. Mümin, Rabbinden diler ve Rabbi ona bir emanet ihsan eder, lütfeder.

Benim Arapça kültüründe etkilendiğim ayrıntılardan biri de “çocuğum oldu” yerine “rızkımız geldi” denmesidir. “Ruziktu cedîd” (yeni rızkımız geldi) ifadesi yeni bir çocuk doğduğu anlamına gelir.

Her çocuk rızkıyla gelir, cümlesi de buna yakın bir mana içeriyor.

Bir başka prensibimiz de çocuklarımızı yetiştirirken iki hususu silahımız olarak bilmektir: Evvela insanın iç hissiyatı kırk sene sonra bile olsa çocuğuna Allah’ın izniyle yansıyacaktır. Çocuğumuzu zamanının Meryem’i, Enes bin Malik’i yapmak istiyorsak Allah bunu zayi etmeyecektir. Kur’an-ı Kerim, “güzel işler yapanların iyiliğini Allah zayi etmez” buyuruyor. Fakat “hemen verir” buyurmuyor, çocuğundan meyveleri daha on iki yaşındayken toplayacaksın, demiyor. Sonunda bir gün illa verecektir ama bu son belki üç asır sonrasındır, bilemeyiz. İnsanın yedi nesil sonraki torunu gelir de yine o kalbinden duasını samimiyetle geçiren dedenin niyazını Allah’ın lütfuyla gerçekleştirir. İmanımız böyledir.

İkinci olarak da anne-baba, kendini çocuğunun dua makinesi hâline getirmelidir. Yılın belirli günlerinde dua ediyor olmak asla ama asla ne yeterli ne de tatmin edici bir dua yöntemi değildir. Her an, her yerde çocuğumuzun ıslahı, doğru yolda olması için dua etmek gerekir.

Nasıl ki haftada iki vakit namaz kılan birinin kıldığı yeterli değil, ramazan orucunu sadece bir gün tutaninki yetersiz, hayatında toplam üç kere bir dilenciye sadaka verenin tavrı çok sadaka vermekle

ilgisizse sadece kadir gecesinde veya umreye gitmek gibi büyük vesileler esnasında dua etmiş olmak da duanın fonksiyonunu tam olarak yerine getirmez. Duayı en azından namaz kadar yerleşik hâle getirmek gerekir.

Çocuğu evden içeri girerken anne ona dua etmek için bu durumu bir vesile bilmeli, dilini dualı bir dil olarak süreklileştirmelidir. Duayı illa kadir gecesinde veya sadece seccade üzerinde bulunulduğunda yapılan bir şey olmak seviyesinden alıp bulaşık yıkarken bile dilinden eksiltmeyen bir seviyeye getirmeliyiz.

Ebeveyn iyi bir düzeyde kalabilmek için dünyadaki senelerini saymakla da ilgilenmemelidir. Çocuğumuzun on iki yaşında olmasından ziyade Allah'ın takviminde nereye geldiği önemlidir. Okullar dört seneliktir: Ortaokuldan, liseden, üniversiteden dörder senede diploma alınıyor ama insan ve Müslüman olmak dörder senelik okullarla elde edilmez, ömürle elde edilir. Anne-baba, insan ve Müslüman yetiştirmeyi dört senelik bir okulda okuyormuş gibi kabul ederse şeytan o anne-babayı çıldırtır. Zira anne-baba aradığını o dört yılın sonunda bulamayacaktır. Nuh aleyhisselam asırlar boyunca uğraşmış, bulamamıştır.

Anne-baba göklerin takvimini kullanmalı, Allah bıkmadıkça onlar da gayret etmekten bıkmamalıdır. Allah Teâlâ'nın kâinatı kurduğu günden beri secde etmesini beklediği, acele edip azaba çarptırmadığı bir kulun anne-babası niye beş sene beklemeyi çok görsün? Hidayet için belki üç yüz altmış beş gün değil, bir o kadar sene gerekiyordur, bilemiyoruz. Sonuçları kendi ömrümüzün sınırları içinde almamız şart değildir. Bizden on beş kuşak sonra attığımız tohum filiz verse bile niyazımız gerçekleşmiş demektir.

İbrahim aleyhisselam ile Efendimiz aleyhisselatu vesselam arasında iki bin seneden fazla zaman vardır. İbrahim aleyhisselamın "bana sulbümden iyi birini nasip et" duasının gerçekleşmesi için o kadar zaman beklemesi gerekmiş –üstelik lakabı Halilullah (Allah'ın dostu) olan birinden söz ediyoruz. Sabretmesini bilen, duasının gerçekleştiğini de görecektir.

Kur'an'dan İbrahim aleyhisselamın kıssasını okuyup da kendi uğraşlarımızın sonucunu on beş sene içinde görmeyi istememiz bir çelişkidir. En sevgili kulunu binlerce sene bekleten Rabbimizden bizler gibi nerede durduğu belirsiz, hakkında ayet indiği de olmayan kimselerin hemen evliyadan birinin babası hâline gelmeyi dilemesi sabırsızlık ve edep kıtlığıdır. Kur'an-ı Kerim, "İbrahim ve yanındakiler sizin örneğinizdir" buyuruyor; herhâlde bu örneklik sadece çocuğumuzu kesmemiz konusunda olacak değil.

Öyleyse Hazreti İbrahim gibi duamızı edip işimizi Rabbimizin takvimine emanet edecek tevekkülü göstermemiz gerekiyor.

Aksi takdirde insan kendi kendini delirten bir çark kurmuş olur.